

'Negen aanbevelingen cultureel erfgoed Utrecht'.

In 2022 vinden er verkiezingen voor de Gemeenteraad plaats. Dat gebeurt na de pandemie waarin veel burgers hun eigen woonomgeving meer dan ooit hebben weten te waarderen. Juist in deze periode bleek een goede leefomgeving van essentieel belang voor het welzijn van mensen.

Wij leven in Utrecht, een unieke stad, met een binnenstad die grotendeels stamt uit de Middeleeuwen, met stadswijken waar in allen cultureel erfgoed is te vinden. De unieke planologie of bijzondere gebouwen, kunst en parken geven elke wijk een eigen karakter. Alle wijken, en daarmee heel Utrecht, zijn de moeite waard: om er te wonen, te bezoeken, ervan te genieten en dus te behouden.

Behoud gaat niet vanzelf. Cultureel erfgoed wordt soms te laat gezien of ondergewaardeerd. Voor een actief beleid gericht op het cultureel erfgoed heeft de Gemeente met haar instrumenten een sturende en vaak bepalende stem. Om die stem inhoud te geven hebben wij, de historische vereniging Oud-Utrecht, een aantal aanbevelingen en voorstellen op papier gezet.

De aanbevelingen en voorstellen verdienen naar onze mening een plaats in uw verkiezingsprogramma voor de komende gemeenteraadsverkiezingen. Wat nu nog bijdragen zijn voor uw verkiezingsprogramma, kan straks bepalend zijn om het cultureel erfgoed van onze stad vitaal te houden.

Onze voorstellen voor het cultureel erfgoed van de stad:

1. Vermijd het slopen

De vraag naar woningen en andere gebouwen vraagt om duurzame oplossingen. Elke wijk biedt kansen voor vernieuwing en verandering. Teveel wordt echter in sloop en nieuwbouw de oplossing gezocht, zonder een gedegen cultuur-historische afweging te maken. Wij zien in het ombouwen van bestaande gebouwen naar een nieuwe functie een duurzamere richting. Daarmee wordt ook de wijkidentiteit en het potentieel erfgoed beschermd.

2. Erfgoed en een leefbare stad

In veel wijken zijn de kleine buurtwinkels verdwenen. In de oudere wijken zit nog horeca om de hoek: een speciaalzaak, een buurtsuper of een kleine reparatiewerkplaats. Een mix aan functies maakt een wijk leefbaar en levendig. Werken gebeurt al in toenemende mate in de eigen woonomgeving, dat heeft de pandemie ons opgeleverd. Een goede stedenbouwkundige opzet heeft erfgoedwaarde. Wij streven naar het voorzien in een diversiteit aan functies in nieuwe wijken en het tegengaan van het verdwijnen of terugbrengen daarvan in andere wijken.

3. Bescherm het erfgoed

Utrecht is rijk aan monumenten, al is nog geen drie procent van het aantal panden als zodanig erkend. Het behoud van winkelinterieurs en winkelpuien vraagt om een verhoogde inspanning. Het industrieel erfgoed is slechts beperkt beschermd, zoals ook veel van de met zorg ontworpen parken. Het behoud van karakteristieke kantoorpanden, nu nog jong potentieel erfgoed, staat nog in de kinderschoenen. Van ons mag wat eerder overgegaan worden naar gemeentelijk bescherming van potentieel erfgoed.

4. Er zit een grens aan verdichting

De stad is altijd te klein, wellicht niet in oppervlak, maar wel in het aantal woningen om aan de vraag te voldoen. Maar wij vinden dat er grenzen aan verdichting gesteld moeten worden. Ook andere functies doen mee in de vraag naar ruimte. Niet elk huis of monumentaal pand is op te delen naar appartementen met als gevolg teveel fietsen en auto's op straat. Wij vinden dat niet elk stukje groen opgeofferd kan worden voor wonen zonder lucht om te ademen. Waar gewoond wordt moet voldoende groen aanwezig blijven.

- vervolg - onze voorstellen voor het cultureel erfgoed van de stad

5. Een toegankelijke stad voor iedereen

In de grotendeels nog op een Middeleeuwse plattegrond uitgelegde binnenstad is het duidelijk: de stad biedt in de vorm van stegen en hoven een goede toegankelijkheid voor de wandelende bewoner. Het groen van de hoven is in toenemende mate ook nodig voor het temperen van zomertemperaturen en de opvang van overvloedige regenval. Voor rust in de avond en de nacht zijn binnentuinen en hoven ook ideaal; zij zorgen voor een leefbare stad. In de nieuwere wijken komen die hoven ook voor, echter als exclusieve plekken, slecht toegankelijk voor omwonenden. Wij vinden de situatie nog beter met toegankelijkheid overdag voor iedereen, voor een levendige woonwijk is het een vereiste.

6. Erfgoed is in elke wijk te vinden

Elke wijk in de gemeente heeft tijdgebonden karakteristieken en daarvoor kenmerkende bouwstijlen, plattegronden, wegenstructuur en openbaar groen. Dat maakt Utrecht en elke wijk daarvan zo uniek. Een inventarisatie van Post '65-erfgoed leert dat de pareltjes overal te vinden zijn. Wij staan voor gemeentelijk beleid waarbij de erfgoedcomponenten van elke wijk gekoesterd worden, zichtbaar gemaakt en gehouden en waar nodig teruggebracht.

7. Pleidooi voor kunst in de openbare ruimte

Tijdens de pandemie kon het voor elke actieve wandelaar in de stad duidelijk worden: kunst in de openbare ruimte is in elke oudere wijk te vinden. Prachtige beelden, kunst die vragen oproept of een fraaie aanleiding geeft tot reflectie. Van ons mag de stad meer laten zien waar dit erfgoed is te vinden en wordt de plaatsing van cultureel erfgoed in de nieuwe wijken gestimuleerd.

8. Erfgoed mag er oud uitzien

Voortdurend vraagt erfgoed om onderhoud, dat laat het wervenproject in de binnenstad wel zien. De werven zijn niet in een keer gebouwd, maar zijn in de loop der eeuwen gevormd en dat zou zichtbaar mogen blijven. In het verstrijken van de tijd laat ieder tijdvak haar eigen sporen na, zoals de natuur dat ook doet. Een boomwortel die ogenschijnlijk voor ontwrichting zorgt, toont ons de spiegel van die natuur. Wij streven naar evenwicht tussen natuur, behoud en onze wensen voor herstel. De restauratie van de Utrechtse werven c.a. hoeft niet in een keer.

9. Maak overal een aantrekkelijk stad

De stad biedt veel voor iedereen. Toch komen grote groepen Utrechters weinig in de binnenstad of is de drempel voor het bezoeken van culturele gebouwen te hoog. Andere Utrechters bezoeken maar met mate andere wijken dan hun eigen. Het spreiden van tijdelijke activiteiten of evenementen over alle wijken van de stad kan dit bevorderen. Wij streven naar een inclusieve stad die de wijk eigenheid met trots laat zien aan anderen, zonder daarvoor aan te zetten tot consumptief gedrag. Wij vinden dat de stad haar culturele schatten aan iedereen moet laten zien, en voor wie het niet kan betalen: geef een budget op de U-pas.

CCE, 5 juli 2021